

Евгений Лукин - „Младостта на магьосника“

Както се полага на същински интелгент, в дни на безпаричие Аркадий Залуженцев потъваше в мрачни мисли за ограбване на банка. Приблизително със същия успех някой изпечен касоразбивач, останал на сухо, можеше изведнъж да се замисли дали пък да не вземе да защити дисертация.

Между другото, Аркадий така и не успя да защити дисертация. Издъни се с темата. „Алиментарият маразм в приказен дискурс: креативен фактор за изграждане на национален архетип“. Самото изследване на образа на Иванушка Глупака от ракурса на детското недохранване не срещна никакви възражения, но в заглавието на темата по случайност се вмъкнаха две-три разбираеми думи, което в очите на атестационната комисия граничеше с разгласяване на военнопромишлени тайни.

Над парковите алеи потръпваше листакът. Префърцунена чугунена ограда се диплеше пред тумбестите бели колони на учреждението, на което мислено посегна Аркадий Залуженцев. Впрочем не посягаше вече.

Грешка беше да идва тук. Уби мечтата. Как хубаво, дал воля на въображението, се разправяше в домашни условия със сейфовите архетипи – и колко надменно, недостъпно го гледаше през засуканите чугунени отливки твърдината на банката наяве! Нажаленият Аркадий веднага си спомни, че и бандитският занаят не му е ясен, и духом е плах, и тялом е като хербаризиран скакалец.

За всичко, естествено, бяха виновни родителите му, които от назаднячавост или от стиснатост бяха подарили на малкия Аркашка кубчета с букви вместо компютър и бяха изоставили детето насаме с прашната дядова библиотека. Явно не бяха наясно с предупреждението на Лесков, повторено по-късно и от Честъртън, че самостоятелното четене е занимание опасно. Вярно е, че и двамата класици са имали предвид само Библията, но казаното от тях е приложимо към всяка друга книга. Без обяснения от наставник наистина постоянно рискуваш да разбереш всичко така, както си е написано. Поклон, дълбок поклон пред ония, които ни водят към единомислие, тоест към една обща мисъл за всички, ама просто няма как да държиш всички под око. Само за момент затворете очи и си представете в какъв достоен за съжаление вид ще залегне нашето славно минало в главичката на малолетен читател, когато са забравили да предупредят, че „Война и мир“ е патриотично произведение, а Наташа Ростова е положителна героиня!

Пак добре, че повечето подобни екземпляри са обременени с морал и лесно стават плячка на обществото, а не наопаки. Лошият навик да ровят в същината на прочетеното е съсухрил и набръчкал техния мозък. А можеше да е гладък, налят като ябълка...

Пред пейката дефилира дама със слушалки в ушите.

Ето ви диаметрално противоположен пример! Последна дума на техниката – търкаля импулса из двете полукълба и напълно те освобождава от необходимостта да мислиш самостоятелно. Един вид профилактичен масаж, за да не отмират клетките. Удобно нещо, а в наше време – направо необходимо, като се има предвид нарасналата мощност на високоговорителите, в резултат от която всеки първи изпитва натоварване в черепа, сравнимо с това на професионален боксьор в битка за титлата. Какви ти тук мисли!

„Сбърках, че седнах тук – сепна се Аркадий. – Сигурно пред банката има камери за видеонаблюдение...“

– Отвън са само две – полугласно се обади някой до него.

Там, където другите потръпват, Залуженцев примираше. И сега примря. После дръзна да извие поглед и видя, че на другия край на пейката седи и също тайно го поглежда късо постриган як младеж. Трябва да беше се настанил, докато Аркадий гледаше подир дамата със слушалките.

– Какво... имате предвид, извинете? – заекна хванатият натясно злоумишленик.
– Очи различни, това имам предвид – поясни неочакваният съсед. – Две са на входа. Но наблюдават само тротоара отпред...

След тия убийствени думи Аркадий изгуби контрол над собственото си лице. Субекти с подобни физиономии трябва незабавно да бъдат заключвани с белезници. Проникването на събеседника в мисълта му по-скоро ужаси, отколкото учуди Залуженцев: младият мъж явно имаше връзка с органите за сигурност, а е знайно, че от тях всичко може да се очаква. Както повечето културни хора, Аркадий с негодувание отхвърляше битовите суеверия, но пламенно и безусловно вярваше в инферналната същност на спецслужбите.

– Ама вие... надявам се... не сте решили... – нервно се захили изобличеният, – че бих си мислил реално...

Младежът стана, но само за да се премести по-близо.

– Въздух ли засмукахме? – съпричастно попита той.

На Аркадий наистина не му достигаше въздух, беше сигурен, че ей сега иззад тъмзелените гъсти храсталаци от двете страни на алеята ще наизлязат още неколцина набити момчета с издадени напред брадички и ще започне задържането под стража...

– А падаш ли си заедно да извъртим една далавера? – едва стигна до слуха му следващият интимно зададен въпрос.

Отговорът се забави. Отстрани изглеждаше, сякаш Аркадий Залуженцев сериозно обмисля направеното предложение. Всъщност то просто отказваше да се побере в акъла му. Но най-сетне се побра.

– Не – побърза да отрече той. – Аз... такова... съм вълк единак, аз... Освен това, да ви кажа честно – излъга той, – банките не са ми по специалността...

Или не излъга? Май не можеше да се нарече лъжа...

Във всеки случай беше дяволски поласкан. Бяха го взели за свой!

Младежът го изгледа изумен.

– Ей, чш, единака! – срязва го той. – Да не са ти гръмнали бушоните? – намръщи се, помълча известно време. – Така, чувай сега... Трябва да се отвори един скришник... извън града е.

– Чий скришник? – угоднически попита засраденият от отпора Залуженцев.

– Балиго чий е! Засега ничий.

– За ценност ли става дума?...

– Нее... Нещо дребно. Не е предвидено в закона...

Май беше калесване за „черна археология“. Впрочем търсенето на съкровища беше втората му фикс-идея по време на безпаричие. Веднъж даже беше се опитал да овладее азбуката на търсенето на вода с чатали, макар че предпочиташе по-научнообразни термини като биолокация и радиестезия. Работата, естествено, не излезе на добър край: според самоучителя трябваше първо да се прочисти муладхара чакрата чрез ритмично всмукване на ануса в тялото. От вълнение се престара, та се наложи да потърси проктолог.

– А сам не можете ли?

– Не мога. Трябва ми втори човек. Кихам стотарка в зелено.

– А, извинявайте, в какво ще се...

– Копане.

– Много ли? – деловито уточни Аркадий.

– Не повече от аршин. Там поне десет пъти е копано.

– Хм... – усъмни се вербуваният. – Копали са десет пъти и не са стигнали до скришника?

– Защото са копали без мен – сухо поясни странният младеж.

– Прощавайте – усети се Аркадий. – А с кого приказвам всъщност? Самостоятелен играч ли сте, или работите за някого?

Събеседникът го огледа с тайнствен и многозначителен поглед. А може би просто се чудеше на кой от въпросите да отговори.

– За един магьосник – пророни накрая с достойнство.

Умърлушеното мълчание продължи една-две секунди.

– Ъь... Имате предвид екстрасенс?

– Може и така да го кажеш...

Поне се изясни мътната работа с четенето на мисли! Аркадий Залуженцев си пое дъх. Честно казано, не си падаше по магьосници, гледачки и прочее нигроманти, подозираше ги, че са изпечени мошеници, макар че под натиска на общественото мнение признаваше с половин уста, че понякога и сред тях се срещат истински самородни таланти.

– Ами... отдавна ли?

– Отскоро.

– Тогава имам още един въпрос – решително изрече Аркадий. – Нали се сещате, като копач... не съм кой знае какво. Но вие се обърнахте тъкмо към мен. Просто хваняхте първия срещнат или...

Младият мъж се усмихна.

– Или – каза той приятелски. – Не ми върши работа кой да е...

Животът на Глеб Портнягин се беше подредил така, че той от малък се изучи на древното изкуство да лъже без лъжи. На пръв поглед нищо трудно. Основното правило е да се отговаря честно и открито, но само за онова, за което са те попитали, без да добавяш нищичко отгоре. Така събеседникът неизбежно започва да лъже сам себе си със собствените си въпроси.

Висшият пилотаж на тая диалектика е изложен в трета глава на книга Битие, където изкусителят лъже чрез истината, а Творецът изрича истината във вид на лъжи.

Като нарече себе си представител на магьосник, Глеб Портнягин не се отклони от истината дори на косъм. Наистина беше ходил сутринта да се цани за ученик на самия Ефрем Нехорошев и преживя нещо покъртително – тъкмо се изкачи между четвъртия и петия етаж, когато видя, че от нужната му врата изнасят някого на носилка с краката напред и покрит със зебло.

„Закъснях!“ – прониза го жал.

Впрочем носачите не приличаха много-много на погребални агенти, едни бяха с лабораторни халати, други – с костюми и вратовръзки. При това за отбелязване беше, че муцуните им бяха леко ошашавени. По едно време зеблото леко се смъкна и пред очите на втрещения Глеб лъснаха хромирани стъпала. От жилището на магьосника изнасяха истински робот. Я гледай ти!

Портнягин се залепи за стената и пусна тъжната процесия да мине. После изтича по стълбите, потропа на откренатата врата и без да дочака отговор, се престраши да влезе. Старият вещер Ефрем Нехорошев по халат и чехли се беше прегърбил на табуретка до масата.

– Ама че многознайковци, да ме прощава Господ! – избъбри той ядосан, без ни най-малко да се учуди от появата на непознат младеж.

– Какво е станало? – не разбра посетителят.

– Умните му кратуни измислили три закона на роботиката – възвести престарелият чародей, клатейки съкрушено рошавата си глава. – И на всичкото отгоре се чудят сега защо не работи...

– Три закона на кое?

– На мен да оставеха, още за първия закон шях да ги разгоня дисциплинарно тия очиларки! – взе да се ядосва още повече вещерът. – Чуй само: роботът няма право да причини вреда на човек или с бездействието си да допусне на човека да бъде причинена вреда, моля ти се! Ха сега го виж: излезе оня ми ти робот на площада, а там спецчастите размахват палки и разпръскват неразрешен митинг. Ами че нали веднага ще му изпуши мозъкът на работа...

– Като едното нищо – примигна Глеб.

– А вторият закон е още по-смахнат: роботът е длъжен да се подчинява на човека, освен ако (чуй ги само!) това не противоречи на първия закон... А? Ега ти! И как я чакаш да заработи тая железария, след като всяка заповед е във вреда я за ближния, я за самия човек!

– А да речем, да изкопае яма? – подкачи го Глеб.

– Кому? – начумерено уточни старецът.

Глеб го изгледа с уважение.

– Добре, третият закон?

– Третият как да е... – принуди се да признае магьосникът. – Роботът трябва да се грижи за собствената си безопасност. Ама какво от това? Първите два закона няма как да се прескочат... Да бяха втъкнали направо гранатомет в тия техни закони!

– И ти какво им препоръча? – използва случая да мине на „ти“ Портнягин.

– Я марш под леглото! – сурово смръщи бухнали вежди домакинът срещу някого, който пълзешком дебнеше да се вкопчи в пришълеца. – Че като те!... – изчака невидимото да се върне под кревата и пак изви очи към Глеб. – Какво да препоръчам, то няма много за препоръчване. Както ние спазваме законите, така и роботите да ги спазват... Че инак... – той се сепна и пак се навъси. – Чакай, чакай! Ти кой си?

– Ами... дойдох... – обясни Глеб, доколкото можа.

– И що щеш? Магия за събиране, за раздяла?

Не ставаше ясно махмурлия ли е вещерът, или винаги си е такъв.

Глеб накратко обясни целта на визитата си.

– Ученик? – Ефрем Нехорошев чак изписка от изумление. – Мой ученик? Не е ли малко нахално, а?

– Чрез нахалство към прогрес – предизвикателно се съгласи с него Глеб. – Що не? Ти само загубеняците ли учиш на магии?

Разстроен от дръзкия отговор, вълшебникът почеса бухнала вежда, поразмисли унило и кимна към другата табуретка. Един вид: хубаво де, сядай. Какво да те прави човек.

Разхвърленото стайче миришеше опияняващо на сено. Миризмата идваше от тъгла, където на полъха от вентилатор съхнеха връзки треви. Набиваха се на очи наблъсканите по саморъчно направени рафтове вехти гръбчета на древни книги, а от мебелите – мъшасал зловещ дръвник, на който явно му липсваше нещо. Глеб се озърна. Никъде не забеляза ръждясала палаческа брадва, затова пък обърна внимание, че вентилаторът няма кабел, а май му липсва и моторът.

– И защо реши да ставаш магьосник? – заяде се домакинът. – Мислиш си, че ще го удариш на сладък живот ли? Няма да е сладък, човече. Като каторга ще ти се стори... – млькна и огледа кандидата. – Аха... – проточи с разбиране. – Ясна е работата. По кой параграф са те окошарили, викаш?

Глеб без думи извади и му подаде свидетелството за предсрочно освобождаване. Личеше си, че спецификата на документа ни най-малко не смущава стария чародей. Мнозина от най-прочутите магове са започвали кариерата си като правонарушители. Нищо чудно: който престъпва обществените закони, едва ли ще робува на природните. Самите магьосници, естествено, за нищо на света не биха се съгласили с това – напротив, те тържествено ще се кълнат, че действат в пълен синхрон със световния

ред... С една дума, ще повтарят приблизително същото, което са приказвали пред съда, апелирайки за снизхождение.

– Хубаво – разочарова се магьосникът и му върна свидетелството. – Значи ще трябва да се правя на инквизитор – умишлено изопачи той засуканата чуждица.

– Ще ме изпитваш ли? – наостри уши Глеб.

– А ти как я мислеше? При мен ученик не се става лесно, братко мой. Слушай сега, има един скришник извън града... Няма да ти кажа къде е, ще го прочетеш в документа. Ма не на глас, ей!

– И защо толкова тайно?

– Затова тайно, че може да те подслушат. И имането веднага ще хлътне на аршин в земята! А който те е чул, ще каже на друг – хайде още аршин... Разбра ли хитрината?

– Ъхъ – светна му на Глеб. – Копаеш, копаеш, нищо не намираш, после върви доказвай, че не си се раздрънкарал.

Старият магьосник Ефрем Нехорошев дълго и внимателно изгледа момъка.

– Не, ти няма да се раздрънкаш – рече той, сякаш мислеше на глас. – Само че с тоя скришник има още една пречка...

Портнягин слизаше по стълбите, потънал в размисли. Тоя старец май иска да се отърве от него. Както казвал оня цар в детските книжки: „Иди незнайно къде, донеси ми незнайно какво.“ Макар че тъкмо тоя каприз на приказния самодържец изобщо нямаше да затрудни Глеб. Още от най-крехка детска възраст той се чудеше защо юнаците, получили такава задача, се юркаха накрай света да търсят всевъзможни чудеса. Донеси му някаква дребна финтифлюшка, пък нека царят господар си троши главата да отгатне какво криеш в ръката зад гърба си. Чиста работа!

В градския парк кандидатът седна на пейка, разгърна листчето, наречено от магьосника документ, и най-внимателно го препрочете. Скришникът бил скътан недалеч от мястото, където Чумахлинка се вливаше във Врачка река. Земите наоколо открай време се смятаха за гибелни и аномални. Там бяха изчезнали две експедиции археолози, а през 1991-ва, ако не лъжеха хората, потоп бе отнесъл цяла махала. До ден днешен по дъното на езерото се привиждали червени знамена и се причувало хорово пеене. Отрасъл с баба си, Глеб от дете беше натъпкан до козирката с ужасии, свързани с ония краища. Тя най-строго му забраняваше да си играе из Магишко, така че, естествено, гибелната местност му беше позната надлъж и нашир до последното камъче.

Шантава могила... Никаква Шантава могила нямаше там! Или пък едно време да са я казвали така, пък после да са я преименували? Добре де, няма значение, могилата ще я намерим по документа, ама скришника какво ще го правим? Условията, поставени от дъртия пръч, бяха елементарни като трите закона на роботиката и точно като тях – неизпълними.

Еньовден беше миналата седмица, тоест вариантът с папратовия цвят отпадеше. Няма да чака следващия Еньовден я! Вторият вариант, ако се вярва на магьосника, си беше живо самоубийство. Третият водеше право в прегръдките на един от най-неприятните параграфи в Наказателния кодекс, да не говорим за неизбежните угризения на съвестта. Някой седна на другия край на пейката. Портнягин за всеки случай прибра документа в джоба си, недоволно погледна неканения съсед, но го обзе любопитство. Беше забележителна личност, тънка, да не кажем крехка, и тая личност бълнуваше наяве. Новодошлият изобщо не забеляза присъствието на Глеб, отнесенният му поглед прониза натруфената чугунена ограда и загали тумбестите колони на банката. Бузите му хлътнаха, кожата му се опъна на скулите.

Самият живот както винаги подсказа на Портнягин търсеното решение. Оставаше само да се увери, че до него е седнал тъкмо онзи, който му трябва.